

Sønderjyllands hemmelige netværk af civile bunkere kortlagt af ny koldkrigsforening

HISTORIE. Haderslev Ugeavis kan for første gang fortælle om Sønderjyllands netværk af civile bunkere.

AF MARTIN PAGH

Formand for Jysk Koldkrigsforening

POUL HOLT PEDERSEN

Forfatter

DEN KOLDE KRIG: Formålet med et militært forsvar var under Den kolde krig kun til stede, hvis der var et samfund at forsvare. Derfor var der over hele Sønderjylland spredt et fintmasket netværk af hemmelige civile kommandocentraler hvorfra regeringen, regionale krigstidsadministrationer og det kommunale beredskab kunne lede landet, landsdelen og kommunerne hvis Danmark var blevet indblandet i en atomkrig.

Formand for den nyetablerede Jysk Koldkrigsforening Martin Pagh har sammen med forfatteren til bogen "Danmarks dybeste hemmelighed. Regan Vest - regeringens og kongehusets atom-bunker" for første gang kortlagt Sønderjyllands samlede civile beredskabshistorie.

Regeringsanlæg

I tilfælde af, at Danmark under en krig ville blive delt i to-øst og vest for Storebælt - besluttede regeringen i slutningen af 50'erne at oprette en landsdelsadministration i det jysk-fynske område med vidtgående fuldmagt i tilfælde af, at forbindelsen til regeringen blev afbrudt.

Fordelingsgangen i den store kommandocentral under skolen. Haderslev Katedralskole overtog bunkeren i 2007 og bruger den i dag som depot. Foto: Martin Pagh, Jysk Koldkrigsforening.

Regeringen udpegede den daværende civilforsvarskaserne i Hobro som hovedkvarter for Vestdanmark. I tilfælde

af krig skulle den jysk-fynske ledelse udgøres af en firedelt repræsentation fra forsvaret, civilforsvaret, politiet og en ci-

vil landsdelsadministrator. Sidstnævnte skulle have ansvar for det civile beredskab og ville først blive udpeget i en beredskabssituation.

Hobro civilforsvarskaserne ophørte som udflytningslokalitet ved åbningen af Regan Vest bunkeren i Rold Skov i 1969. Regan Vest var fra da af tiltænkt som det primære hovedkvarter for både regeringen, regenten, departementscheferne osv. ved udsigt til en atomkrig. Herfra ville de forsøge at føre landet gennem en national krise eller krig.

Regional krigstidsadministration

Danmark var under Den kolde krig delt op i syv regioner, som ikke må forveksles med de nuværende regioner, som primært driver sundhedsvæsenet.

En af de syv daværende regioner var Region III, som dækkede Ribe, Vejle og Sønderjyllands Amter.

I hver region var ansvaret for totalforsvaret delt op mellem militæret, civilforsvaret, politiet og det civile beredskab.

Militæret i Region II havde sin krigstidslokalitet på Haderslev Kaserne.

Civilforsvarsregionen i Region III skulle varetage de reddende og afbødende foranstaltninger. Civilforsvaret havde sin egen krigstidsadministrationsbunker ved Rømøvej i Kolding. Bunkeren er oprindeligt bygget af den tyske besættelsesmagt i 1945. Bunkeren var beregnet til at rumme civilforsvarsregionschefen, dennes kommandostab, en atomar/biologisk/kemisk central, logistiksektion og ansvarlige for sygehusberedskabet.

Hvis der var udsigt til krig og regeringen derfor flyttede til Regan Vest, ville den samtidig aktivere civilregionernes regionale krigstidsadministrationer som statsmagtens lokale "forlængede arm". Civilregionen i Region III havde fredstidslokaliteter på H.P. Hanssensgade 42 i Aabenraa, men ville i krig flytte til en sikker kommandocentral under Haderslev Katedralskole.

I denne bunker - på flere

Diskret indgangsdør til bunkeren under Haderslev Katedralskole. Bag døren er der gas- og tryksikre ståldøre. Foto: Martin Pagh, Jysk Koldkrigsforening.

hundrede m² - var der ligeledes plads til politiregionens ledelse samt den samlede regionsledelse.

Regionsledelsen bestod af et den ansvarlige for militærregionen, civilforsvarsregionen, politiregionen og civilregionen. Den øverst ansvarlige var civilregionens leder, som i fredstid var den lokale regionsamtmand.

Bunkeren var selvforsynende med vand, strøm, luft og havde direkte forbindelse til Regan Vest, de andre regionale krigstidskommandocentraler og kommunernes kommandocentraler.

Kommunale kommandocentraler

Selv om civilregionerne ville blive aktiveret under en atomkrig, var det forudsat, at kommunerne stadig skulle fungere.

På statens regning blev der derfor opført lokale kommunale kommandocentraler i alle de vigtigste kommuner i landet.

Fra disse bunkere skulle kommunen koordinere redningsindsatsen og genopbygningen fra bunkerne, hvis 3. verdenskrig var blevet en realitet - og endda være parat til at overtage nogle af statsadministrationens opgaver, hvis det blev nødvendigt.

Der blev derfor opført 19 kommunale bunkere spredt over hele Region III.

Regeringsanlægget Regan Vest, som er placeret i Rold Skov, er dybt begravet 60 meter under jorden. Konstruktionen indeholder næsten to kilometer gange, tunneler og skakter samt 160 rum til 350 personer. Foto: Karsten Pedersen www.reganvest.dk

Kommandocentralerne ligger i dag hen som et levn fra Den kolde krig. "Der er ikke mange, der længere forventer, at Danmark bliver udsat for så store skader, at regeringen, dronningen, borgmestrene og politiet må flytte i en atomsikker bunker" fortæller Martin Pagh fra Jysk Koldkrigsforening. "Når man træder ind i bunkerne kan man mærke historien. Man forstår pludselig, at man oprigtigt frygtede en ny verdenskrig - ellers havde man ikke brugt så mange resurser på at bygge dem."

Jysk Koldkrigs forening

Den nystiftede Jysk Koldkrigsforening har hjemsted i Silkeborg, men dækker hele Jylland. Foreningens formål er at registrere og formidle koldkrigshistorisk materiale samt at fremme samarbejdet med andre personer, foreninger og museer. Hvis du vil vide mere om foreningen kan du besøge www.jyskkoldkrigsforening.dk.

Hvis du vil vide mere om bunkere i det civile beredskab kan du læse mere på www.reganvest.dk eller i bogen "Danmarks dybeste hemmelighed. Regan Vest - regeringens og kongehusets atom-bunker".

Fakta

DANMARK UNDER DEN KOLDE KRIG

Det politiske liv og centraladministrationen i Danmark fulgte bekymret den internationale udvikling i starten af Den kolde krig og erkendte, at hvis landet lå ubeskyttet hen, ville det kunne friste Sovjetunionen til en besættelse af landet, da Danmark lå geografisk udsat.

I 1956 nedsatte regeringen derfor et særligt "Regeringsudvalg for civilt beredskab" med den opgave at søge arbejde inden for den civile beredskabsplanlægning fremmet og koordineret. Der var fokus på myndighedernes funktion under krigsforhold og hele samfundets muligheder for at overleve en krigssituation.

Der blev etableret olielagre for at mindske forsyningssårbarheden, der blev etableret nødprocedurer for alle vigtige funktioner - og ikke mindst blev det besluttet at bygge REGAN VEST for at sikre de øverste statsorganers overlevelse, så landet kunne bevare størst mulig handlefrihed.

Beredskabsloven af 1959 er blevet til i en tid, hvor man frygtede, at der var overhængende fare for et atomangreb. Man havde samtidig oplevet Tysklands trusler om bombardement af København i 1940, hvis ikke landet overgav sig, og Sovjetunionens trussel om at bombe hovedstæderne London og Paris, hvis ikke England og Frankrig trak sig ud af Suez i 1956.

FORMÅLET MED DE CIVILE BUNKERE

Danmark havde med sin neutralitetspolitik succesfuldt holdt sig ude af 1. verdenskrig. Den danske regering forestillede sig derfor, at en venligssindet holdning over for tyskerne i mellemkrigsperioden kunne forhindre kommende fjendtligheder. Som et resultat af dette blev det danske forsvar reduceret til et niveau, der ikke havde nogen afskrækkende værdi. Tyskland brugte derfor paradoksalt nok Danmarks manglende evne og vilje til at modsætte sig en eventuel besættelse fra andre lande som et argument for invasionen af Danmark under 2. verdenskrig.

Under den efterfølgende kolde krig mellem øst og vest-magterne erkendte Danmark derfor, at et ubeskyttet land ville kunne friste Sovjetunionen til en besættelse i lighed med situationen under 2. verdenskrig. For at undgå det meldte Danmark sig derfor ind i NATO og forpligtede sig samtidig til at opstille et troværdigt forsvar og følgelig en planlægning, teknologi og logistik, der var krise- og krigsparat (totalforsvar).

Våbentechnologien havde fra slutningen af 2. verdenskrig og frem udviklet sig så meget, at det nu krævede beskyttelse af enorme dimensioner bare at minimere skaderne på de institutioner, der er så vigtige for, at en moderne stat kan videreføres under og efter en atomkrig.

Med baggrund i det af regeringens nedsatte regeringsudvalg af 1956 og lov om det civile beredskab af 1959 planlagde Forsvarets Bygningstjeneste derfor opførelsen af flere forstærkede anlæg hvorfra regeringen og dens krisestyringsorganisation kunne være beslutningsdygtig op til, under og i tiden efter en ødelæggende krig.

Finder der en udflytning sted til disse bunkere, vil regeringens og administrationens virksomhed ske i stærk forenklet form blandt andet i kraft af det begrænsede antal medarbejdere, der fysisk kan flytte med.

Under en udflytning er myndigheders primære opgave derfor prioriteret til at være forsvarsbestræbelser i diplomatisk, politisk og militær henseende - samt befolkningens beskyttelse.

Derfor vil myndighederne også først flytte ud, når al anden politik og administration må vige, fordi udsigten til krig er overhængende.

Katedralskolen set udefra. Bag murene er indgangen til en bunker.